

computerschaak

Het AEGON Mens Computertoernooi heeft zich ontwikkeld tot een van de belangrijkste, regelmatig terugkerende krachtmetingen tussen mensen en computers. Van 22 mei tot 29 mei 1991 werd het achtste mens-computer toernooi gehouden. Organisator Cock de Gorter was er in geslaagd een keur aan grootmeesters op de been te brengen (zie eindstand) alsmede een uitgelezen ploeg computers. Slechts de absolute computertop "Deep Thought" ontbrak, maar bij de mensen waren Karpov en Kasparov niet aanwezig. Het toernooi werd een duidelijke overwinning voor de grootmeesters. Hitech (Hans Berliner c.s.) kon zijn prestatie van vorig jaar (gedeeld eerste) niet herhalen.

Voorspelling

Het toernooi bestond uit 40 deelnemers: 20 mensen en 20 computers. Zij speelden zes rondes volgens het Zwitsers systeem, met dien verstande dat het resultaat van een paring altijd een mens-computer wedstrijd was. Bij het begin van het toernooi voorspelde ik dat er twee computers bij de eerste vijf zouden eindigen. Dat is onjuist gebleken: de eerste computer, M-Chess, werd gedeeld achtste; de tweede Mephisto (of Rexchess) gedeeld twaalfde. Dankzij het AEGON-toernooi kunnen we dus concluderen: computers behoren nog niet tot de wereldtop. Toch wil ik er graag nog even op een andere manier naar kijken. De organisatoren hadden een menselijk veld op de been gebracht dat ongeveer 2000 ELO-punten meer bezat. De verwachte uitslag per ronde lag tussen 12-8 en 13-7 en dat is aardig uitgekomen (totaal 74-49). Kijken we naar de toernooipresta-

AEGON-toernooi

■ JAAP VAN DEN HERIK

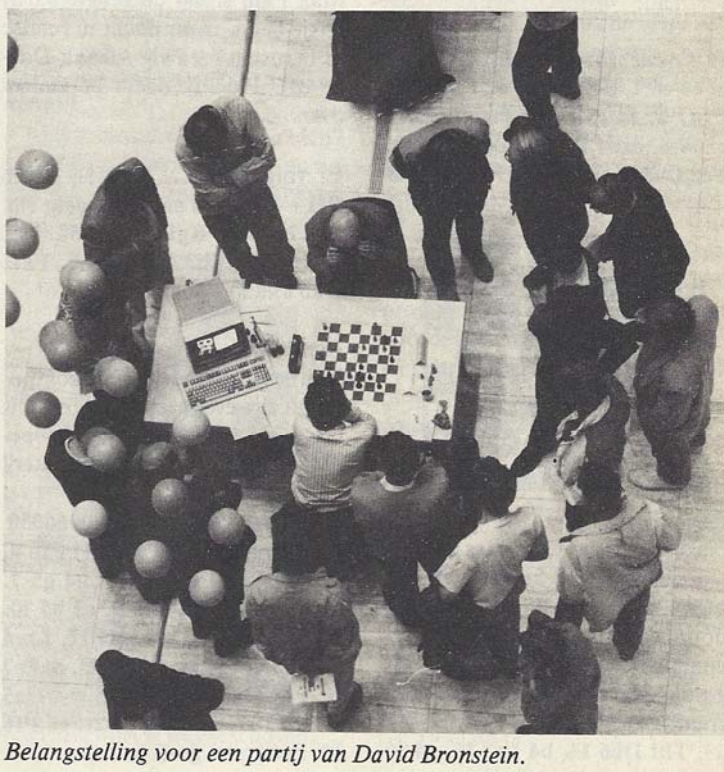
tie-rating (TPR) dan zien we dat de computers het heel wat beter deden, te weten: 1. Van der Wiel 2622; 2. Mephisto 60 MHz 2534; 3. Piket 2517; 4. Christiansen 2475 (...) 8. M-Chess 2414. Het lijkt een rare redenering, maar is het wel zo raar? Mephisto ontmoette vijf grootmeesters op een rij en scoorde tegen hen 50 procent. Nog een vergelijking: Krabbé werd 17e met 3 uit 6, TPR: 2082; Fidelity Avant Garde 10 werd 29e met 2 uit 6, maar met een TPR van 2259.

Het gaat niet aan om te zeggen dat Van der Wiel het gemakkelijker had dan de sterkste computer. Hij won alles, terecht en overtuigend. Hieronder geven we de eindstand van de eerste 15 deelnemers, aangevuld met enkele computers.

Eindstand: 1. Van der Wiel 6 (uit 6); 2-5. Piket, Cifuentes, Wind, Tudjman 5; 6-7. Christiansen, Van den Berg 4½; 8-11. Sosonko, Bronstein, M-Chess, Loewenthal 4; 12-15. Blokhuis, Mephisto 60 MHz, Rexchess en Wagenaar 3½; ... 23. Hitech Quest 2½; 29. Fidelity AG10 2.

We geven uit dit toernooi enkele fragmenten.

Sosonko is een groot kenner van de Draak, maar tegen AG 9 bereikte hij niets. De computer had na de opening het initiatief en

Belangstelling voor een partij van David Bronstein.

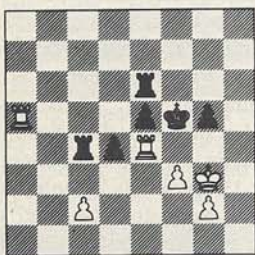
FOTO BAS BEEKHUIZEN

Schakend Nederland - juli/augustus 1991
Prof. dr. H.J. van den Herik: Het Aegon Mens Computertoernooi

computerschaak

de afwikkeling naar een toren-eindspel mocht de grootmeester niet baten. Toen Sosonko dacht "iets" te hebben maakte wit gemakkelijk remise met 53. c3.

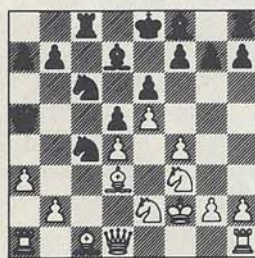

53. c3 Txc3 54. Txd4 Tc2 55. Td8 Te2 56. Tf8 + Tf6 57. Txf6 + Kxf6 58. Ta6 + Kf5 59. Kh3 e4 60. g4 + Ke5 61. Ta4 + Kf6 62. fxe4 Txe4 63. Tf5 + Kg6 Remise.

Ook niet-grootmeesters kunnen een computer op hun eigen terrein verslaan.

G. Loewenthal - Fidelity AG 7

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Pd2 Pf6 4. e5 Pfd7 5. f4 c5 6. c3 Pc6 7. Pdf3 cxd4 8. cxd4 Pb6 9. Ld3 Pc4 10. Pe2 Da5 + 11. Kf2 Ld7 12. a3 Tc8

Na de partij gaf Cifuentes aan dat wit een stuk had kunnen winnen met 13. b3 Pb6 14. b4 gevolgd door een lange variant. Speler en computer was dit ontgaan. Als gevolg daarvan hebben we nu een fraaie Lxh7-partij.
13. Tb1 Db6 14. b4 Le7 15. g4 f6

16. Kg3 fxe5 17. fxe5 0-0 18. h4 Tf7 19. Pg5 Lxg5 20. Lxh7 + Kxh7 21. hxg5 + Kg8 22. g6 P6xe5 23. gxf7 + Pxf7 24. Dd3 Pcd6 25. Dh7 + Kf8 26. Tf1 Pe4 + 27. Kg2 Pf6 28. Txf6 gxf6 29. Pf4 Ke7 30. Pg6 + Kd8 31. Dxf7 Dxd4 32. De7 + Kc7 33. Lf4 + e5 34. Tc1 + Kb8 35. Dd6 + Ka8 36. Dxd7 De4 + 37. Kh3 Tb8 38. Df5 exf4 39. Dxe4 dxe4 40. Pxf4 Td8 41. Te1 Th8 + en zwart geeft het op.

M. Pam - Fidelity AG 7

Max Pam stond de gehele partij ietsje beter, maar dacht in remise te berusten (eeuwig schaak Dd1-h5-d1). Fidelity dacht er anders over.

Er volgde 55. ..., Pd2 56. Dxc6 Pf1 + (met een aankondiging van mat in 6) 57. Kg1 Pxe3 + 58. Kh2 Pg4 + 59. Kh3 Pxf2 + 60. Pxf2 Dh5 mat.

Ronde 5

Kan een grootmeester een computer uit zijn evenwicht brengen of is een IGM beducht voor het openingsrepertoire van een computer?

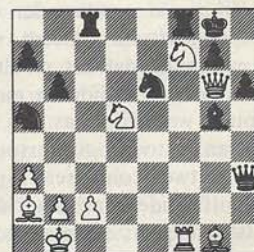
J. van der Wiel - Mephisto 68030

1. c3 e5 2. d4 exd4 3. cxd4 Pf6 4. Pc3 Lb4 5. Lg5 h6 6. Lh4 g5 7. Lg3 Pe4 8. Db3 Pc6 9. e3 h5 10. Ld3 Lxc3 + 11. bxc3 d5 12. Lxe4 dxe4 13. h4 g4 14. Pe2 f5 15. c4 Pe7 16. Pf4 Th6 17. Td1 c6 18. 0-0 Da5 19. d5 Da6 20. d6 Pg8 21. c5 Pf6 22. Pe6 zwart geeft het op.

Na 1990 nam grootmeester David Bronstein voor de tweede keer deel aan het AEGON-toernooi. In de laatste ronde liet hij zien hoe je niet tegen computers moet spelen. Hij tartte alles en stond (volgens hemzelf achteraf) op twee momenten verloren. Hij won toch en hoe: volgens de methode waardoor hij beroemd is geworden, een lieveling werd van elke schaakenthousiast en uitdager van Botwinnik (1950).

D. Bronstein - Fidelity AG 10

1. e4 e5 2. f4 exf4 3. Pf3 Le7 4. Lc4 Pf6 5. Pc3 Pxe4 6. Pe5 Pg5 7. d4 d6 8. Pd3 f3 9. Le3 Lg4 10. Kd2 fxe2 11. Dxe2 gxe2 12. Txh1 c6 13. Te1 h6 14. d5 Dd7 15. Dg3 Df5 16. Pf4 cxd5 17. Lxd5 Pc6 18. Dg2 Te8 19. Tf1 Pb4 20. Lb3 Dd7 21. a3 d5 22. Ld4 Pc6 23. Lg1 d4 24. Pcd5 d3 25. Pxd3 Pa5 26. La2 b6 27. h4 Pe6 28. Pe5 Da4 29. Kc1 Dxe4 30. Pxf7 0-0 31. Dg6 Lg5 + 32. Kb1 Dh3

Dit diagram toont slechts een van de vele stellingen waarin Bronstein zijn creativiteit uitleefde. De partij geeft bijna in z'n eentje een overzicht van honderd jaar romantisch schaak.

33. Tf6 Tce8 34. b4 Dh1 35. Tf1 Pc6 36. Lc4 Dh3 37. Ld3 Dxf1 + 38. Lxf1 Txf7 39. Ld3 Pf8 40. Dxc6 Te1 + 41. Ka2 Txe1 42. Pc3 Kh8 43. De8 Tf2 44. Pe4 Tf3 45. Pd6 Tf6 46. Pf7 + Kg8 47. Lc4 b5 48. Dxb5 Txf7 49. Df5 Lf6 50. Dd5 Kh7 51. Dxf7 zwart geeft het op.

Schakend Nederland - juli/augustus 1991

Prof. dr. H.J. van den Herik: Het Aegon Mens Computertoernooi